ठाणे

साप्ताहिक
पाने : 4
वर्ष : 01 वे
अंक 07
किंमत : 2 रुपये

बुधवार
01
एप्रिल 2026

PRGI No.:
MHMAR / 26 / A0311

महावृत्त

E-mail : mahavratt@gmail.com

संपादक : अशोक हनवते मो. ९४२१०९४९९१,७२६४०७९९९०
कार्यकारी संपादक – कल्याण हनवते

गोपीनाथ मुंडे यांचा विचार आणि वारसा पुढे घेवून जाणारे आम्ही आहोत– ना. राम शिंदे

लातूर– महाराष्ट्र विधान परिषदेचे सभापती ना. राम शिंदे आणि राज्यसभेचे नवनिर्वाचित सदस्य खा. रामराव वडकुते यांनी लातूर ग्रामीणचे आमदार श्री रमेशआप्पा कराड यांच्या संवाद संपर्क कार्यालयास सदिच्छा भेट दिली असता त्यांचा आ. कराड यांनी यथोचित सत्कार करून स्वागत केले.

लातूर येथील एका कार्यक्रमासाठी महाराष्ट्र विधान परिषदेचे सभापती ना. राम शिंदे, राज्यसभेचे नवनिर्वाचित सदस्य खा. रामराव वडकुते आणि माजी आमदार रमेश शेंडगे हे आले असता त्यांनी लातूर ग्रामीणचे आमदार श्री रमेशआप्पा कराड यांच्या लातूर येथील अंबाजोगाई रोडवर असलेल्या संवाद या संपर्क कार्यालयास सदिच्छा भेट दिली यावेळी दोन्ही मान्यवरांचा आ. कराड यांनी यथोचित सत्कार करून स्वागत केले. ना. राम शिंदे आणि आ. रमेशअप्पा कराड यांच्यात विविध विषयावर चर्चा झाली.

सत्कारप्रसंगी उपस्थितांशी संवाद साधताना ना. राम शिंदे म्हणाले की, रमेशआप्पा आणि मी अनेक वर्षापासून चांगले मित्र आहेत, लोकनेते गोपीनाथरावजी मुंडे साहेबांचा विचार आणि वारसा पुढे घेऊन जाणारे आहोत. ज्यावेळी मी विधानसभेत होतो त्यावेळी रमेशआप्पा विधान परिषदेचे सदस्य होते तर आता मी विधानपरिषदेत आहे तर आप्पा विधानसभेत आहेत अवघ्या ६२२ मतांमुळे मी विधानसभेत जाऊ शकलो नाही मात्र येत्या काळात निश्चितपणे सुधारणा करू असे त्यांनी बोलून दाखविले.

याप्रसंगी भाजपा किसान मोर्चाचे प्रदेश उपाध्यक्ष विक्रमकाका शिंदे, जिपचे माजी अध्यक्ष राहूल केंद्रे, लातूर मनपाचे विरोधीपक्ष नेते देविदास काळे, जिप सदस्य महादेव साळुंखे, पद्माकर चिंचोलकर, महेंद्र गोडभरले, पंस उपसभापती शरद दरेकर, अनिल भिसे, दशरथ सरवदे, वैभव सापसोड, उद्धव काळे, सुकेश भंडारे, सतीश आंबेकर, विजय काळे, विष्णू गोरे, वसंत करमुडे, मनोज कराड, राजकिरण साठे, हनुमंत गव्हाणे, सुधाकर काळे, गोपाळ पडिले, आदिनाथ मुळे, विजय चव्हाण, रमाकांत फुलारी, चंद्रकांत कातळे, भागवत गीते, अच्युत कातळे, सुरेखा पुरी, अंजली काळे, हेमांगी येळे, ललिता कांबळे, सिद्धेश्वर मामडगे, रवींद्र पाटील, लक्ष्मण गव्हाणे, संजय सावंत, माणिक आलुरे, संजय विरुळे, राजेंद्र काळे, आत्माराम जाधव, उत्तम चव्हाण, अहमद शेख, देवराव मोहिते, संतोष चव्हाण, लहूराजे सव्वाशे, रमेश खाडप, व्यंकट रसाळ, नारायण राठोड, विठ्ठल कस्पटे, मारुती शिंदे, लक्ष्मण खलंग्रे, विठ्ठल डोंगरे, गणेश डुबते, राम पटणे, नानासाहेब कसपटे यांच्यासह भाजपाचे लोकप्रतिनिधी पक्ष पदाधिकारी कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

विश्व मैदान राष्ट्रीय दर्जाचे खेळाडू घडविणारे केंद्र ठरेल–आमदार विक्रम काळे

लातूर– विद्यार्थ्यांमधील क्रीडागुणांना चालना देत त्यांना राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील संधींचे दालन खुले करून देणारे एमआयटी शिक्षण संकुलातील 'विश्वमैदान' हे आगामी काळात उत्कृष्ट खेळाडू घडविणारे महत्त्वाचे क्रीडा केंद्र ठरेल, असा विश्वास महाराष्ट्र विधान परिषदेचे शिक्षक आमदार विक्रम काळे यांनी व्यक्त केला.

माईर एमआयटी शिक्षण संस्था समूह, लातूर यांच्या वतीने आयोजित 'विश्वमैदान २०२६' आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धेच्या उद्घाटन प्रसंगी आ. विक्रम काळे बोलत होते. यावेळी क्रीडा व युवक सेवा विभागाचे उप संचालक महादेव कसगावडे, माजी रणजी क्रिकेटपटू विशाल गिते, आंतर राष्ट्रीय नेमबाज जागृती चंदनकेरे–बोपचंडे, आंतर राष्ट्रीय बेसबॉल खेळाडू ज्योती पवार, माईर एमआयटी शिक्षण संस्था समुहाचे विश्वस्त तुळशीराम दा. कराड, कार्यकारी संचालक डॉ. हनुमंत कराड, संचालक प्रा. तेजस कराड, स्पर्धा संयोजिका डॉ. वर्षा सांगळे यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

यावेळी पुढे बोलताना आमदार विक्रम काळे म्हणाले की, पारंपरिकरीत्या क्रीडा हा विषय कला, वाणिज्य आणि विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांपुरताच मर्यादित मानला जातो. स्पर्धांचे नियोजनही तेच करतात आणि खेळातही तेच सक्रिय असतात. दुसरीकडे वैद्यकीय शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी केवळ अभ्यासावर लक्ष केंद्रित करावे, अशी अपेक्षा पालक आणि समाजाकडून ठेवली जाते. मात्र, वैद्यकीय शाखेतील विद्यार्थ्यांच्या व्यस्त दिनचर्येतूनही त्यांच्या अंगी असलेले क्रीडा कौशल्य पुढे यावे, यासाठी डॉ. हनुमंत कराड यांनी 'विश्वमैदान' सारखी आगळीवेगळी स्पर्धा सुरू केली, ही अत्यंत स्वागतार्ह बाब असल्याचे त्यांनी सांगितले.

ते पुढे म्हणाले की, एकेकाळी मुले नैसर्गिकरीत्या खेळात रमलेली दिसायची; परंतु आज खेळाकडे करिअरच्या दृष्टीने पाहण्याची गरज निर्माण झाली आहे. आज विविध खेळांमध्ये राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर करिअर घडविण्याच्या मोठ्या संधी उपलब्ध आहेत. या मंचावर उपस्थित असलेले यशस्वी खेळाडू हे त्याचे जिवंत उदाहरण आहेत. त्यांनी संघर्षातून वाटचाल करून यश संपादन केले आहे. विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या जीवनप्रवासातून प्रेरणा घेऊन केवळ डॉक्टरच नव्हे, तर उत्कृष्ट खेळाडू होण्याचाही ध्यास घ्यावा, असे आवाहन त्यांनी केले.

आंतरराष्ट्रीय बेसबॉल खेळाडू ज्योती पवार यांचा उल्लेख करताना आमदार काळे म्हणाले की, प्रतिकूल परिस्थितीतही ध्येय डोळ्यांसमोर ठेवून जिद्दीने प्रयत्न केल्यास मोठे यश मिळविता येते. त्यांनी कठीण परिस्थितीतून मार्ग काढत आंतरराष्ट्रीय स्तर गाठला आहे. अशा यशस्वी खेळाडूकडून विद्यार्थ्यांना निश्चितच प्रेरणा मिळेल. 'विश्वमैदान'च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास, जिद्द आणि स्पर्धात्मक वृत्ती विकसित करण्याचा प्रयत्न होत असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

खेळाडूंना प्रोत्साहन देण्यासाठी शासन विविध योजना राबवत असल्याचे सांगताना त्यांनी राज्य शासनाने खेळाडूंसाठी पाच टक्के नोकऱ्या आरक्षित केल्याचेही स्पष्ट केले. राज्य, राष्ट्रीय आणि ऑलिंपिक स्तरावर पोहोचणाऱ्या खेळाडूंना वर्ग एक ते तीन मधील नोकऱ्यांच्या संधी उपलब्ध करून दिल्या जात आहेत. मात्र, खेळाडू म्हणून सिद्ध होण्यासाठी कठोर परिश्रम, सातत्य आणि वेळ द्यावा लागतो. हार–जीत हा खेळाचा अविभाज्य भाग असला तरी पराभवाने खचून न जाता, 'पुढची स्पर्धा माझीच असेल आणि मीच जिंकणार,' या आत्मविश्वासाने पुढे जाणे आवश्यक असल्याची प्रेरणा आ. काळे यांनी दिली.

यावेळी बोलताना क्रीडा व युवक सेवा विभागाचे उपसंचालक महादेव कसगावडे म्हणाले की, अशा दर्जेदार आणि नियोजनबद्ध क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन करणारी एमआयटी ही पहिली खासगी संस्था असल्याचे विशेषत्वाने नमूद करावे लागेल. आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील खेळाडू घडावेत यासाठी शासन प्रयत्नशील असून, आजच्या काळात खेळासाठी मानसशास्त्र आणि क्रीडा फिजिओथेरपी यांचे महत्त्व वाढले असल्याचे त्यांनी सांगितले.

आंतरराष्ट्रीय बेसबॉल खेळाडू ज्योती पवार म्हणाल्या की, मी शालेय जीवनातच खेळाला सुरुवात केली आणि पुढे महाविद्यालयीन स्तरावर सातत्याने यश संपादन केले. मात्र, या प्रवासात अनेक अडचणी आणि प्रतिकूल परिस्थितींचा सामना करावा लागला. अशा वेळी शाहू महाविद्यालयाने त्यांच्या खेळाची जबाबदारी स्वीकारली आणि त्या आपल्या ध्येयापर्यंत पोहोचू शकल्या. एमआयटीसारखी संस्था विद्यार्थ्यांच्या खेळाडू वृत्तीला प्रोत्साहन देत असल्याचा त्यांना मनस्वी आनंद असल्याचे त्यांनी सांगितले.

आंतरराष्ट्रीय नेमबाज जागृती चंदनकेरे–बोपचंडे यांनीही 'विश्वमैदान'चे कौतुक करताना सांगितले की, या स्पर्धेचे आयोजन राष्ट्रीय स्तरावरील स्पर्धांच्या तोडीस तोड आहे. खेळामुळे केवळ शारीरिक आरोग्य सुधारत नाही, तर व्यक्तिमत्त्वाला समाजात लौकिकही मिळतो. विशेषतः वैद्यकीय महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी अशा स्पर्धांचे आयोजन ही अत्यंत चांगली बाब असून, इतर महाविद्यालयांनीही याचा आदर्श घ्यावा, असे त्यांनी नमूद केले. जीवनात चांगले वर्तन, शिस्त आणि सकारात्मक दृष्टिकोन यांच्यामुळेच चांगले भविष्य घडते, असे त्या म्हणाल्या.

यावेळी अध्यक्षीय समारोपात बोलताना डॉ. हनुमंत कराड म्हणाले की, 'विश्वमैदान २०२६' हा केवळ क्रीडा स्पर्धांचा कार्यक्रम नसून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी, आरोग्यदायी जीवनशैली साठी आणि राष्ट्र निर्मितीच्या भावनेला बळ देणारा व्यापक उपक्रम आहे. खेळामुळे शारीरिक सुदृढता, मानसिक ताकद, शिस्त, संघ भावना आणि नेतृत्वगुण विकसित होतात. त्यामुळे प्रत्येक विद्यार्थ्याने खेळाशी जोडले गेले पाहिजे. 'विश्वमैदान'च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना दर्जेदार सुविधा, स्पर्धात्मक वातावरण आणि खेळातून करिअरच्या नव्या संधी उपलब्ध करून देण्याचा संस्थेचा प्रयत्न असल्याचे त्यांनी सांगितले.

या उद्घाटन सोहळ्यात मान्यवरांच्या हस्ते पवित्र क्रीडा ज्योत प्रज्वलित करण्यात आली. ही ज्योत एमआयडीएसआर दंत महाविद्यालयाचे जनरल सेक्रेटरी शशांक सांगळे यांच्याकडे सुपूर्द करण्यात आली. त्यानंतर विविध वैद्यकीय महाविद्यालयांच्या जनरल सेक्रेटरींच्या हस्ते ती पुढे नेण्यात आली आणि अखेरीस पुन्हा मान्यवरांकडे सुपूर्द करण्यात आली. यानंतर सहभागी विविध महाविद्यालयांतील खेळाडूंनी शिस्तबद्ध संचलनात सहभाग नोंदविला. त्यानंतर मान्यवरांच्या हस्ते व्हॉलीबॉल स्पर्धेचा शुभारंभ करण्यात आला.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी स्पर्धा संयोजिका डॉ. वर्षा सांगळे यांनी प्रास्ताविकातून स्पर्धेच्या उद्दिष्टांची माहिती दिली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. स्नेहा गणमुखी, डॉ. स्नेहा चोले आणि परमेश्वर सोनवणे यांनी केले. कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने झाली.

या प्रसंगी मांजरा आयुर्वेदिकचे अधिष्ठाता डॉ. आनंद पवार, श्री वेताळेश्वर शिक्षण संस्थेच्या अधिष्ठाता डॉ. शारदा धडे, प्राचार्य डॉ. सुरेश कांगणे, उपप्राचार्य डॉ. यतिश कुमार जोशी, प्राचार्य डॉ. सुभाष खत्री, प्राचार्य सायस मुंढे, प्रा. आशा फुंदे यांच्यासह संयोजन समितीचे पदाधिकारी, विविध वैद्यकीय महाविद्यालयांतील खेळाडू, विद्यार्थी, शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, पालक आणि नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

व्यावसायिक समाजकार्य शिक्षणात सैद्धांतिक ज्ञान, क्षेत्रकार्य आणि संशोधन ही त्रीसुत्री महत्वाची

लातूर–भारतामध्ये व्यावसायिक समाजकार्य शिक्षणाची सुरुवात सन १९३६ रोजी टाटा समाज विज्ञान संस्था, मुंबईच्या माध्यमातून झाली. त्यानंतर बी.एस.डब्ल्यू., एम.एस.डब्ल्यू., एम.फिल आणि पीएच.डी. या व्यावसायिक समाजकार्याच्या शिक्षणाच्या माध्यमातून आज समाजात सामाजिक अभियंते, मनोविकार तज्ञ, शिक्षक, प्राध्यापक, संशोधक, कौटुंबिक सम्युपदेशक, उद्योजक, संस्थाचालक, शेतकरी, प्रशासकीय अधिकारी, लेखक, कवि आणि सामाजिक कार्यकर्ते निर्माण करण्याचे कार्य केले जात आहे.या अभ्यासक्रमामध्ये व्यावसायिक समाजकार्याचे सैद्धांतिक ज्ञान, व्यक्ती, गट आणि समुदायासोबत केलेले क्षेत्रकार्य आणि शास्त्रीय दृष्टिकोनातून केलेले समाजकार्य संशोधन ही त्रिसूत्री महत्त्वाची असल्याचे प्रतिपादन लातूर येथील महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागातील प्रोफेसर डॉ. संजय गवई यांनी केले. जवाहरलाल नेहरू समाजकार्य महाविद्यालय आणि संशोधन केंद्र, नांदेड यांच्यावतीने महाविद्यालयाच्या सभागृहामध्ये व्यावसायिक समाजकार्य शिक्षणात क्षेत्रकार्याचे महत्त्व या विषयावर एका विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यावेळी ते प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून बोलत होते.

या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य डॉ.एन.जी.पाटील हे होते तर विचारमंचावर डॉ.प्रतिभा लोखंडे, डॉ.विद्याधर रेड्डी आणि प्रा.सुनील बोईनवाड यांची प्रमुख उपस्थिती होती.पुढे बोलताना डॉ.गवई म्हणाले की, या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्याला व्यवसायभिमुख आणि कौशल्याधिष्ठित बनविण्याचा प्रयत्न केला जातो. तसेच विविध स्पर्धा परीक्षेसाठी आवश्यक असणाऱ्या इतिहास, राज्यशास्त्र, भूगोल, समाजकार्य, चालू घडामोडी, पर्यावरण, मराठी, हिंदी साहित्य आणि सूशासन आदि विविध विषयाचे अध्यापन आणि अध्ययन केले जाते असेही ते म्हणाले.

कार्यक्रमाचा अध्यक्षीय समारोप करताना प्रभारी प्राचार्य डॉ.एन.जी. पाटील म्हणाले की, व्यावसायिक समाजकार्य शिक्षणामध्ये क्षेत्रकार्याला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. आपल्या महाविद्यालयात सैद्धांतिक ज्ञानासोबत क्षेत्रकार्य आणि संशोधन कार्य अत्यंत महत्त्वपूर्ण पद्धतिने सहकारी प्राध्यापक आणि क्षेत्रकार्य संस्था पर्यवेक्षक यांच्या मार्गदर्शनाने आणि विद्यार्थ्यांच्या सहकार्याने पूर्ण केले जाते.

कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील डॉ.दिलीप काथोटे, डॉ.अंबादास कर्डिले, डॉ.सत्वशीला वरगंटे, प्रा.गोपाळ बडगिरे, ग्रंथपाल सुनील राठोड आणि राजेश्वर पाळेकर यांचीही उपस्थिती होती.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ.प्रतिभा लोखंडे यांनी केले, तर सूत्रसंचालन प्रा.सुनील बोईनवाड यांनी आणि आभार डॉ.विद्याधर रेड्डी यांनी मानले.

या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी अजय सुताडे आणि गणेश तेलंग यांनी परिश्रम घेतले.

महावृत्त पहा ऑनलाईन कोठेही mhavratt.com या वेबसाईटवर पाहता येणार

संपादकीय...

‘ई-गव्हर्नन्समध्ये उल्हासनगरचा ‘स्मार्ट’ पॅटर्न पारदर्शक प्रशासनाची राज्यभर दखल’

१५० दिवसांच्या विशेष कृती आराखड्यात राज्यात तृतीय क्रमांक; आयुक्त मनिषा आव्हाळे यांच्या नेतृत्वाखाली डिजिटल परिवर्तनाला गती महाराष्ट्रात प्रशासन अधिक पारदर्शक, गतिमान आणि नागरिकाभिमुख करण्यासाठी राज्य शासनाने राबविलेल्या १५० दिवसांचा सेवाकर्मी कार्यक्रम ई-गव्हर्नन्स सुधारणा मोहीम या उपक्रमात उल्हासनगर महानगरपालिकेने उल्लेखनीय कामगिरी करत राज्यात तृतीय क्रमांक पटकावला आहे. या यशाबद्दल महानगरपालिकेच्या आयुक्त मनिषा आव्हाळे (भा.प्र.से.) यांना मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते सन्मानित करण्यात आले. या सोहळ्यास सांस्कृतिक मंत्री आशिष शेलार यांचीही उपस्थिती लाभली.

राज्यातील विविध शासकीय संस्था, महामंडळे, प्राधिकरणे आणि स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कामकाजाचे कडक निकषांवर मूल्यमापन करून हा गौरव प्रदान करण्यात आला. भारतीय गुणवत्ता परिषद (टउख) या त्रयस्थ संस्थेमार्फत पारदर्शकता, कार्यक्षमता आणि तांत्रिक वापर या निकषांवर संस्थांचे मूल्यांकन करण्यात आले.

डिजिटल प्रशासनाकडे ठोस वाटचाल-उल्हासनगर महानगरपालिकेने गेल्या १५० दिवसांत प्रशासनात लक्षणीय बदल घडवून आणत डिजिटल युगाशी सुसंगत अशी कार्यपद्धती विकसित केली आहे. ई-ऑफिस प्रणालीचा अवलंब करून कागदविरहित (पेपरलेस) कामकाजाला चालना देण्यात आली आहे. यामुळे निर्णय प्रक्रियेला गती मिळून कार्यालयीन कामकाज अधिक पारदर्शक झाले आहे.

तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर-महानगरपालिकेने ॠखड (ॠशेसीरहिळल खपषीेरींळेप ड्नींशा) सारख्या प्रगत तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर करून नागरी सुविधा अधिक अचूक आणि नियोजनबद्ध पद्धतीने उपलब्ध करून दिल्या आहेत. शहर नियोजन, मालमत्ता नोंदणी आणि सेवा व्यवस्थापनात या तंत्रज्ञानाचा मोठा उपयोग झाला आहे.

नागरिकांना ‘घरबसल्या’ सेवा-नागरिकांना सुलभ सेवा देण्यासाठी व्हॉट्सप चॅटबॉट, ‘आपले सरकार’ पोर्टल आणि ऑनलाइन सेवा प्रणालींचा प्रभावी वापर करण्यात आला आहे. मालमत्ता कर, पाणी बिल भरणा, तक्रार निवारण यांसारख्या सेवा आता घरबसल्या उपलब्ध झाल्यामुळे नागरिकांचा वेळ आणि खर्च दोन्हीची बचत होत आहे. यामुळे प्रशासनाबद्दलचा विश्वास अधिक दृढ झाला आहे.

सातत्यपूर्ण यशाची परंपरा-उल्हासनगर महानगरपालिकेची ही कामगिरी एकदाच मर्यादित नसून सातत्यपूर्ण प्रगतीचे प्रतीक आहे. यापूर्वी २०२५ मध्ये ‘१०० दिवस कार्यालय सुधारणा कार्यक्रम’ अंतर्गतही पालिकेने राज्यात प्रथम क्रमांक पटकावला होता. या सलग यशामुळे प्रशासनातील सुधारणा ही केवळ उपक्रमापुरती मर्यादित न राहता ती संस्थात्मक पातळीवर रुजत असल्याचे दिसून येते.

नेतृत्व आणि टीमवर्कचा संगम-या यशामागे आयुक्त मनिषा आव्हाळे यांचे सक्षम नेतृत्व आणि संपूर्ण प्रशासकीय यंत्रणेचे समन्वयित प्रयत्न हे महत्त्वाचे घटक ठरले आहेत. अधिकारी व कर्मचाऱ्यांनी डिजिटल परिवर्तन स्वीकारत नव्या तंत्रज्ञानाशी जुळवून घेतल्यामुळे हे यश शक्य झाले आहे.

आयुक्त आव्हाळे यांनी या यशाचे श्रेय संपूर्ण टीमला देताना सांगितले की, ही कामगिरी सर्वांच्या एकत्रित प्रयत्नांचे फलित आहे. भविष्यातही नागरिकांना अधिक पारदर्शक, सुलभ आणि जलद सेवा देण्यासाठी आम्ही कटिबद्ध आहोत.

भविष्यातील दिशा-उल्हासनगर महानगरपालिकेने राबविलेल्या ई-गव्हर्नन्स उपक्रमांमुळे शहराच्या विकासाला नवी दिशा मिळत आहे. डिजिटल प्रशासनामुळे केवळ कामकाज सुलभ होत नाही, तर भ्रष्टाचाराला आळा बसून पारदर्शकता वाढते. आगामी काळातही अशा उपक्रमांमुळे नागरिकांना अधिक दर्जेदार सेवा मिळण्याची अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे.

उल्हासनगरचा ‘ई-गव्हर्नन्स पॅटर्न’ हा केवळ एका शहरापुरता मर्यादित न राहता, राज्यातील इतर स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठीही प्रेरणादायी ठरत आहे. पारदर्शकता, तंत्रज्ञानाचा वापर आणि नागरिककेंद्रित प्रशासन या त्रिसूत्रीवर आधारित हा विकासाचा मार्ग भविष्यात अधिक बळकट होणार, यात शंका नाही.

उशिरा का होईना, न्यायाचा विजय: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा ‘भारतरत्न’ आणि समाजाच्या कृतज्ञतेची कहाणी

भारतीय लोकशाहीच्या इतिहासात काही क्षण असे असतात, जे केवळ घटनांपुरते मर्यादित राहत नाहीत, तर ते एका युगाच्या मनोवृत्तीचे, संघर्षाचे आणि न्यायाच्या आकांक्षेचे प्रतीक ठरतात. १४ एप्रिल १९९० हा दिवस तसाच एक ऐतिहासिक क्षण ठरला, ज्या दिवशी भारताने आपल्या महान पुत्राला, भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना भारतरत्न या सर्वोच्च नागरी सन्मानाने गौरविले. हा केवळ पुरस्कार नव्हता; तो एका दीर्घ सामाजिक संघर्षाचा, उपेक्षेच्या वेदनेचा आणि न्यायाच्या लढ्याचा सन्मान होता. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे व्यक्तिमत्त्व आणि कार्य इतके व्यापक आहे की त्यांचे मूल्यमापन एका सन्मानाच्या चौकटीत बसवणे अशक्य आहे. त्यांनी केवळ राज्यघटना लिहिली नाही, तर त्या राज्यघटनेतून भारताच्या आत्म्याला आकार दिला. समता, स्वातंत्र्य आणि बंधुता या मूल्यांची बीजे त्यांनी भारतीय समाजाच्या मातीमध्ये पेरली. परंतु या महान कार्याचा सन्मान मिळवण्यासाठी त्यांना आणि त्यांच्या अनुयायांना अनेक दशके प्रतीक्षा करावी लागली, ही वस्तुस्थिती आपल्या समाजातील विसंगती आणि दुर्लक्षाची साक्ष देते.

भारतरत्न जाहीर होण्याचा निर्णय ३१ मार्च १९९० रोजी झाला आणि १४ एप्रिल त्यांच्या जयंतीदिनी तो सन्मान प्रदान करण्यात आला. हा योगायोग नव्हता, तर एक प्रतीकात्मक संदेश होता. या निर्णयामागे केवळ सरकारचा विचार नव्हता; त्यामागे लाखो अनुयायांची भावना, आंदोलनांची ताकद आणि सामाजिक न्यायासाठी उभ्या राहिलेल्या चळवळींचा दबाव होता. बाबासाहेबांना भारतरत्न मिळावे, ही मागणी केवळ भावनिक नव्हती, तर ती ऐतिहासिक न्यायाची मागणी होती. याहूनही महत्त्वाची बाब म्हणजे हा सन्मान त्यांच्या पश्चात देण्यात आला. ज्या व्यक्तीने जिवंतपणीच आपल्या कार्याने देशाला घडवले, त्याला मृत्यूनंतर मान्यता मिळणे हे आपल्या व्यवस्थेच्या संथ गतीचे द्योतक आहे. हा उशीर केवळ प्रशासनाचा नव्हता; तो समाजाच्या सामूहिक जाणिवेतील उशीर होता. आपण बाबासाहेबांना वाचण्यात, समजून घेण्यात आणि त्यांचे विचार

आत्मसात करण्यात उशीर केला आणि त्याचाच परिपाक म्हणजे हा उशिराचा सन्मान.

१४ एप्रिल १९९० रोजी राष्ट्रपती भवनात झालेला पुरस्कार सोहळा अत्यंत भावनिक होता. बाबासाहेबांच्या पत्नी, डॉ. साविता आंबेडकर (माईसाहेब) यांनी हा सन्मान स्वीकारला. त्या क्षणी केवळ एक पुरस्कार स्वीकारला जात नव्हता; तर एका युगपुरुषाच्या संघर्षाला, त्यागाला आणि कर्तृत्वाला राष्ट्राने वंदन केले. त्या क्षणाचे प्रतीकात्मक महत्त्व खूप मोठे होते, जणू भारताने आपल्या विस्मृतीत गेलेल्या कर्तृत्वाची कबुली दिली. या सन्मानाचा आणखी एक महत्त्वाचा पैलू म्हणजे १९९०-९१ हे वर्ष सामाजिक न्याय वर्ष म्हणून साजरे करण्यात आले. हे केवळ औपचारिक घोषणाच नव्हती; तर ती बाबासाहेबांच्या विचारांची पुनर्स्थापना करण्याची एक संधी होती. परंतु प्रश्न असा आहे की, आपण या संधीचा कितपत उपयोग केला? सामाजिक न्याय हा केवळ घोषणांपुरता मर्यादित राहिला का, की तो प्रत्यक्षात उतरला? डॉ. आंबेडकरांचे कार्य केवळ दलितांच्या हक्कांपुरते मर्यादित नव्हते. त्यांनी भारतीय समाजाच्या सर्व स्तरांमध्ये समतेची जाणीव निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला. महिलांचे अधिकार, कामगारांचे प्रश्न, आर्थिक विषमता या सर्व मुद्द्यांवर त्यांनी स्पष्ट आणि ठोस भूमिका घेतली. त्यामुळे त्यांना दिलेला भारतरत्न हा केवळ एका समाजाचा सन्मान नाही, तर तो संपूर्ण भारताच्या प्रगतीचा सन्मान आहे.

आज या सन्मानाच्या तीन दशकांहून अधिक काळानंतर, आपण स्वतः ला एक प्रश्न विचारायला हवा. आपण बाबासाहेबांच्या विचारांना कितपत न्याय दिला? संविधानात दिलेले अधिकार आणि मूल्ये आपण प्रत्यक्षात जगतो का? जातीय भेदभाव, सामाजिक विषमता आणि अन्याय अजूनही आपल्या समाजात अस्तित्वात आहेत, ही वस्तुस्थिती नाकारता येणार नाही. मग भारतरत्न देऊन आपण आपले कर्तव्य पूर्ण केले का? खरे पाहता, बाबासाहेबांना दिलेला सन्मान हा त्यांच्या कार्याचा शेवट नाही, तर तो आपल्या जबाबदारीची सुरुवात आहे. त्यांचे विचार केवळ ग्रंथांमध्ये मर्यादित न राहता, ते आपल्या आचार-विचारांमध्ये उतरले पाहिजेत. सामाजिक न्याय हा केवळ सरकारी योजना किंवा घोषणांमधून येत नाही; तो समाजाच्या प्रत्येक घटकाच्या वर्तनातून निर्माण होतो.

आजच्या राजकीय आणि सामाजिक परिस्थितीकडे पाहिले तर बाबासाहेबांचे विचार अधिकच महत्त्वाचे वाटतात. धर्म, जात, भाषा या आधारांवर होणारे विभाजन, द्वेषाची वाढती प्रवृत्ती आणि असहिष्णुता या सर्व गोष्टी त्यांच्या विचारांच्या विरोधात आहेत. अशा परिस्थितीत, भारतरत्न हा केवळ एक सन्मान नसून, तो एक स्मरणपत्र आहे. आपल्या मार्गदर्शनासाठी व आपल्या चुका दाखवण्यासाठी. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी एकदा म्हटले होते, संविधान कितीही चांगले असले, तरी ते चालवणारे लोक चांगले नसतील, तर ते निष्फळ ठरेल. ही वाक्ये आजही तितकीच लागू आहेत. आपण संविधानाचा आदर करतो का? आपण त्यातील मूल्यांचे पालन करतो का? या प्रश्नांची प्रामाणिक उत्तरे शोधणे हीच बाबासाहेबांना खरी श्रद्धांजली ठरेल. भारतरत्न हा सन्मान उशिरा मिळाला, ही खंत कायम राहील. पण त्याहून मोठी गोष्ट म्हणजे, तो सन्मान मिळाल्यानंतर आपण काय केले? आपण बाबासाहेबांना केवळ प्रतीक म्हणून वापरतो आहोत का, की त्यांच्या विचारांना प्रत्यक्षात आणण्याचा प्रयत्न करतो आहोत? हा आत्मपरीक्षणाचा क्षण आहे.

आज गरज आहे ती बाबासाहेबांना पुन्हा एकदा वाचण्याची, समजून घेण्याची आणि त्यांच्या विचारांना आचरणात आणण्याची. भारतरत्न हा त्यांच्या कार्याचा गौरव आहे, पण तो आपल्या जबाबदारीची आठवणही आहे. तो आपल्याला सांगतो समता, न्याय आणि बंधुता ही केवळ शब्द नाहीत; ती आपल्या समाजाची पायाभूत तत्त्वे आहेत. शेवटी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना दिलेला भारतरत्न हा केवळ एका व्यक्तीचा सन्मान नाही, तर तो भारतीय लोकशाहीच्या आत्म्याचा सन्मान आहे. तो त्या विचारांचा सन्मान आहे, ज्यांनी भारताला एक प्रगत, समतावादी आणि न्याय्य राष्ट्र बनवण्याचा मार्ग दाखवला. आणि म्हणूनच, हा सन्मान केवळ भूतकाळाचा गौरव नाही, तर तो भविष्याचा मार्गदर्शक आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना भारतरत्न देऊन भारताने आपली कृतज्ञता व्यक्त केली. परंतु खरी कृतज्ञता तेव्हाच सिद्ध होईल, जेव्हा आपण त्यांच्या विचारांना आपल्या जीवनाचा भाग बनवू. तेव्हाच हा सन्मान खऱ्या अर्थाने पूर्णत्वाला जाईल.

प्रवीण बागडे
नागपूर
मो.क्र. ९९२३६२०९१९

ठाणे जिल्ह्याचा डिजिटल कायापालट: डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ यांच्या नेतृत्वाखालील लोकाभिमुख प्रशासनाचा नवा अध्याय

ठाणे जिल्हा हा महाराष्ट्रातील सर्वाधिक वेगाने नागरीकरण होणारा आणि औद्योगिकदृष्ट्या संपन्न जिल्हा म्हणून ओळखला जातो. मात्र, विस्तारलेल्या भौगोलिक सीमा आणि वाढत्या लोकसंख्येमुळे शासकीय सेवा सर्वसामान्यांपर्यंत पोहोचवणे हे मोठे आव्हान होते. हे आव्हान स्वीकारून जिल्हाधिकारी डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ आणि त्यांच्या सहकारी अधिकाऱ्यांनी ’ई-गव्हर्नन्स सुधारणा अभियानांतर्गत’ राबवलेल्या अभिनव उपक्रमांमुळे ठाणे जिल्हा आज डिजिटल प्रशासनाचे एक प्रेरणादायी मॉडेल म्हणून उदयास आला आहे.प्रशासकीय पारदर्शकतेचा नवा कणा: सेवा संवाद आणि डिजी संवाद... नागरिकांना शासकीय कार्यालयांच्या फेऱ्या मारण्यापासून मुक्ती मिळावी, यासाठी प्रशासनाने तंत्रज्ञानाचा चपखल वापर केला आहे. ’सेवा संवाद’ या १५ ऑगस्ट २०२५ पासून सुरू झालेल्या उपक्रमामुळे जिल्ह्यातील ८७३ ’आपले सरकार’ सेवा केंद्रांच्या कामकाजात मोठी सुधारणा झाली आहे. प्रत्येक केंद्रावर उपलब्ध असलेल्या टठ-उेवश मुळे नागरिकांना मिळालेल्या सेवेचा दर्जा, दरपत्रकाची अचूकता आणि केंद्र चालकाचे वर्तन यावर थेट ऑनलाईन अभिप्राय देण्याची संधी मिळाली आहे. या रेटिंग प्रणालीमुळे केंद्र चालकांमध्ये जबाबदारीची भावना निर्माण झाली असून अनावश्यक शुल्कावरही नियंत्रण आले आहे.

तक्रार निवारण ही प्रशासनाची सर्वात महत्त्वाची चाचणी असते. डॉ. पांचाळ यांनी ’डिजी संवाद’ या थहरीीिं आधारित (९९३०००११८५) उपक्रमाद्वारे नागरिकांसाठी २४७ तक्रार नोंदणीची सोय उपलब्ध करून दिली आहे. कार्यालयात न जाताही केवळ एका मेसेजद्वारे तक्रार नोंदवणे आणि तिचे डिजिटल ट्रॅकिंग करणे शक्य झाल्यामुळे प्रशासन अधिक प्रतिसादक्षम बनले आहे.ऐतिहासिक वारशाचे जतन आणि भू-व्यवस्थापनात क्रांती: ई-संजीवन व राजभूमी..

प्रशासनाने केवळ दैनंदिन कामातच नव्हे, तर ऐतिहासिक अभिलेखांच्या जतनासाठीही दूरदृष्टी दाखवली आहे. ’ई-संजीवन’ प्रणालीद्वारे सन १८९० पासूनची जन्म-मृत्यू नोंदणी रजिस्टर (कोतवाल रजिस्टर) ख आणि ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानाचा वापर करून सुरक्षित केली आहेत. यामुळे शंभर वर्षांपूर्वीच्या नोंदी काही क्षणात मिळवणे शक्य झाले आहे, जे पूर्वी अत्यंत जिकिरीचे काम होते.

तसेच, ’राजभूमी’ पोर्टलच्या माध्यमातून शासकीय जमिनींचे डिजिटल व्यवस्थापन सुरू करून प्रशासनाने भू-माफियांना मोठा धक्का दिला आहे. अक्षांश-रेखांश आणि जिओ-रेफरन्सिंगमुळे शासकीय जमिनींचे अचूक क्षेत्र निश्चित झाले असून, ’लँड बँक’ सुविधेमुळे विकास प्रकल्पांसाठी जागा निवडणे सुलभ झाले आहे. या पोर्टलवर उपलब्ध असलेल्या ’डीशशीं तळशु’ आणि विविध ॠखड लेयर्समुळे अतिक्रमण शोधणे आणि जमिनींचे संरक्षण करणे आता अत्यंत सोपे झाले आहे.

आरोग्य, शिक्षण आणि पायाभूत सुविधांचे डिजिटल जाळे..

डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली जिल्ह्याने सामाजिक क्षेत्रातील सेवांचेही डिजिटल मॅपिंग केले आहे. जिल्हा रुग्णालये, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (झकउ), शासकीय शाळा आणि ग्रामीण रुग्णालये यांची माहिती नकाशावर उपलब्ध केल्यामुळे सामान्य नागरिकांना या सेवा शोधणे सोपे झाले आहे. मुख्य रस्त्यांचे जाळे, ड्रेनेज व्यवस्था आणि आपत्कालीन सेवांची माहिती एकाच क्लिकवर उपलब्ध असल्यामुळे भविष्यातील आपत्ती व्यवस्थापन आणि पूरनियोजन अधिक शास्त्रोक्त पद्धतीने करणे शक्य झाले आहे.

अतिदुर्गम शहापूर-मुरबाडपासून ते गजबजलेल्या ठाणे-कल्याणपर्यंतच्या प्रत्येक नागरिकाचा वेळ, पैसा आणि श्रम वाचवण्याचे हे कार्य खरोखरच कौतुकास्पद आहे. प्रशासनात पारदर्शकता, उत्तरदायित्व आणि सुलभता आणल्याबद्दल जिल्हाधिकारी डॉ. श्रीकृष्ण पांचाळ आणि त्यांच्या संपूर्ण टीमचे मनःपूर्वक अभिनंदन..! त्यांनी राबवलेले हे ई-गव्हर्नन्स उपक्रम केवळ तांत्रिक बदल नसून प्रशासनाच्या कार्यपद्धतीतील मूलभूत परिवर्तन आहेत.

’१५० दिवसांच्या ई- गव्हर्नन्स सुधारणा’ कार्यक्रमातंर्गत निवडलेल्या उत्कृष्ट कार्यालयांना तसेच सेवाकर्मी कार्यक्रमांतर्गत निवडलेल्या उत्कृष्ट कार्यालयप्रमुखांना मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते आज सन्मानित करण्यात आले. यात ठाणे जिल्हा प्रशासनातील जिल्हाधिकारी डॉ.श्रीकृष्ण पांचाळ, जिल्हा परिषद मुख्य कार्यकारी अधिकारी रणजीत यादव, पोलीस आयुक्त आशुतोष डुंबरे, उल्हासनगर महानगरपालिका आयुक्त मनिषा आव्हाळे, पोलीस अधीक्षक डॉ.डी.स्वामी, नवी मुंबई महानगरपालिका अतिरिक्त आयुक्त सुनील पवार यांना आज मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते गौरविण्यात आले. ही बाब ठाणे जिल्हा प्रशासनातील प्रत्येक अधिकारी कर्मचाऱ्यासाठी आणि समस्त ठाणेकरांसाठी प्रेरणादायी आहे.

मनोज सुमन शिवाजी सानप
जिल्हा माहिती अधिकारी
ठाणे

रिझर्व बँक आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

१ एप्रिल हा दिवस भारतासाठी अतिशय महत्त्वाचा मानला जातो,कारण याच दिवशी भारतीय रिझर्व्ह बँक (ठइख) ची स्थापना झाली. त्यामुळे १ एप्रिल हा दिवस आरबीआय दिवस म्हणूनही ओळखला जातो. १ एप्रिल १९३५ हा दिवस भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या इतिहासातील एक ऐतिहासिक टप्पा मानला जातो. भारतीय रिझर्व्ह बँक ही भारत सरकारने स्थापन केलेली आणि चालवली जाणारी देशाची मध्यवर्ती बँक आहे. चलनविषयक धोरण, बँकांचे नियमन, आर्थिक स्थैर्य राखणे आणि महागाई नियंत्रण ही या बँकेची मुख्य कार्ये आहेत.

रिझर्व बँकेची स्थापना कशी झाली?...

भारतासाठी मध्यवर्ती बँकेची कल्पना सर्वप्रथम १७७१ मध्ये वॉरेन हेस्टिंग्ज यांनी मांडली होती. त्यानंतर १९२६ मध्ये हिल्टन यंग आयोगाने भारतासाठी स्वतंत्र मध्यवर्ती बँक स्थापन करण्याची शिफारस केली. या शिफारशीच्या आधारे ६ मार्च १९३४ रोजी आरबीआय कायदा संसदेत मंजूर करण्यात आला आणि १ एप्रिल १९३५ रोजी भारतीय रिझर्व्ह बँकेची अधिकृत स्थापना झाली.

सुरुवातीला या बँकेचे मुख्यालय कोलकाता येथे होते. नंतर १९३७ मध्ये ते कायमस्वरूपी मुंबई येथे हलविण्यात आले.

पहिले गव्हर्नर सर ओसबोर्न स्मिथ हे होते. त्यांचा कार्यकाळ १ एप्रिल १९३५ पासून ते १ जून १९३७ पर्यंत होता. पहिले भारतीय गव्हर्नर म्हणून सी.डी. देशमुख यांनी कार्यभार सांभाळला. भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर रिझर्व बँक ऑफ इंडिया ने जून १९४८ पर्यंत पाकिस्तानची मध्यवर्ती बँक म्हणून काम केले. रिझर्व बँकेचे १९४९ मध्ये भारत सरकार द्वारे राष्ट्रीयीकरण केले गेले.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अर्थशास्त्रातील योगदान-डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे केवळ भारताचे संविधान निर्माते नव्हते, तर ते एक महान अर्थशास्त्रज्ञही होते. त्यांनी भारतातील अर्थव्यवस्था, शेती, चलनप्रणाली आणि कामगार धोरण यांचा सखोल अभ्यास केला होता.

या ग्रंथात त्यांनी भारतीय चलनप्रणालीतील त्रुटी, रुपयाचे अवमूल्यन आणि त्यावर उपाय यांचे सखोल विश्लेषण केले.हिल्टन यंग आयोगाने भारतीय रिझर्व्ह बँकेची रचना करताना या पुस्तकातील विचारांचा आधार घेतला होता. आर्थिक विकाससंदर्भात डॉ. आंबेडकर यांच्या मते, अल्पभूधारक घटकांवर आधारित भारतीय शेतीची उत्पादकता व उत्पन्न कमी असण्याचे मूळ कारण म्हणजे शेती मधील अल्प भांडवली गुंतवणूक आहे. फक्त शेतीच नव्हे, तर कामगारांचे आर्थिक धोरण यावर सुद्धा त्यांनी विस्तुत विचार व मांडणी केली आहे.

डॉ.आंबेडकरांनी भारतातील संपूर्ण घटकांचा विशलेषणात्मक अभ्यास केला होता. त्यात भारतीय अर्थव्यवस्था व त्यावरील समस्यांचे उपाय यावर त्यांनी जागतिक दर्जाच्या तीन पदव्या संपादन केली होत्या. अर्थशास्रावर ३ प्रबंध कोलंबिया(अमेरिका) व लंडन विद्यापीठात सादर केले. विशेष म्हणजे तीनही प्रबंध पुस्तक रूपाने प्रकाशित करण्यात आले. ते ३ प्रबंध म्हणजे ईस्ट इंडिया कंपनी प्रशासन आणि वित्तप्रणाली, ब्रिटिश भारतातील प्रांतिक वित्ताची उत्क्रांती, भारतीय रुपयाचा प्रश्न(दि प्रॉब्लम ऑफ रूपी) हे होत. त्यापैकी सर्वात महत्त्वाचा प्रबंध होता.

ढहश झीलश्रशा`ष ींहश ठीशिश: खीीं जीळसळप रपव खीीं डेश्रीीांळेप (१९२३).

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या 'दि

प्रॉब्लेम ऑफ रूपी' ह्या प्रबंधाचे पुस्तकात रूपांतर होऊन १९२३ साली लंडन मध्ये प्रकाशित झाले. भारतीय रिझर्व बँकेची रचना आणि दृष्टीकोन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या 'दि प्रॉब्लम ऑफ रूपी : इट्स ओरीजीन अँड इट्स सोल्युशन' या पुस्तकातून घेतले आणि हिल्टन यंग आयोगाकडे सादर केले. या बँकेची स्थापना १९२६ च्या रॉयल संस्थेच्या शिफारसीच्या आधारे झाली. या बँकेचा मूळ शिक्का म्हणून ईस्ट इंडिया कंपनीचे चिन्ह - म्हणजेच नारळाचे झाड आणि सिंह असे होत. पण त्या चिन्हात बदल करण्यात आला आणि सिंहाऐवजी भारताचा राष्ट्रीय प्राणी वाघ याचा चिन्हात समावेश करण्यात आला. सुरुवातीला मुख्य कार्यालय कोलकाता येथे होते, जे १९३७ मध्ये कायमस्वरूपी मुंबईत हलविण्यात आले. भारतीय रिझर्व बँक ही देशपातळीवर आर्थिक संस्थांना शिस्त आणण्याचे काम करते. रिझर्व बँक वार्षिक ,सहामाही तसेच तिमाही आर्थिक धोरण व पतधोरण (मौद्रिक धोरण व पतधोरण) जाहीर करते. रिझर्व्ह बँकेचे कामकाज पाहण्यासाठी एक पूर्ण वेळ गव्हर्नर, चार डेप्युटी गव्हर्नर, १६ सदस्यांचे संचालक मंडळ यांची नेमणूक १९३४ च्या आरबीआय च्या कायद्यानुसार भारत सरकारकडून चार वर्षांकरिता केली जाते.

रिझर्व बँकेच्या स्थापनेत आंबेडकरांचे योगदान..

डॉ.आंबेडकरांनी भारतीय अर्थव्यवस्थेचा सखोल अभ्यास करून भारतासाठी स्वतंत्र मध्यवर्ती बँक असणे किती आवश्यक आहे हे स्पष्ट केले. त्यांच्या ढहश झीलश्रशा`ष ींहश ठीशिश या पुस्तकातील विचारांवर आधारितच भारतातील चलन आणि बँकिंग व्यवस्था सुधारण्याचा निर्णय घेण्यात आला.भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या स्थापनेच्या मुळाशी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अर्थशास्त्रीय ज्ञान आणि दूरदृष्टी होती, याचा समस्त भारतीयांना अभिमान आहे.

रिझर्व बँकेची प्रमुख कार्ये..

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची मुख्य कार्ये खालीलप्रमाणे आहेत :

चलनी नोटा जारी करणे

केंद्र व राज्य सरकारची बँक म्हणून काम करणे

व्यावसायिक बँकांचे नियमन व नियंत्रण करणे

महागाई नियंत्रणासाठी मौद्रिक धोरण जाहीर करणे

देशातील आर्थिक स्थैर्य राखणे

डॉ. आंबेडकरांनी सुचवलेली मार्गदर्शक तत्वे आणि कार्यप्रणाली यावर आजही ही बँक खंबीरपणे उभी आहे. भारताचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी ८ नोव्हेंबर २०१६ साली ५०० आणि १००० रुपयांच्या नोटांचे विमुद्रिकरण (नोटा बंदी) केले. ही मूळ संकल्पना डॉ. आंबेडकरांनी लिहिलेल्या द प्रॉब्लेम ऑफ रुपी या पुस्तकातून घेण्यात आली होती.

रिझर्व बँकेचे पहिले गव्हर्नर..

भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे पहिले गव्हर्नर सर ऑसबोर्न स्मिथ होते. त्यानंतर पहिले भारतीय गव्हर्नर म्हणून सी. डी. देशमुख यांनी कार्यभार सांभाळला.

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांबद्दल इतर अर्थशास्त्रज्ञांचे मत...

भारताचे नोबेल पारितोषिक विजेते अर्थशास्त्रज्ञ अमर्त्य सेन हे डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या अर्थशास्त्रीय विचारांचा आदर करतात. ते असे म्हणतात की,डॉ. आंबेडकर हे माझ्या वडिलांसमान आहेत, त्यांच्या एवढ्या जागतिक कीर्तीचा महान अर्थशास्त्रज्ञ होणे नाही. लंडनमधील लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्स येथे डॉ. आंबेडकरांचा पुतळा बसविण्यात आला आहे. त्याचबरोबर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अध्यासन सुद्धा सुरु करण्यात आले आहे.

थोडक्यात सांगायचे तर, भारतीय रिझर्व्ह बँकेची स्थापना ही केवळ एक प्रशासकीय निर्णय नव्हती, तर ती डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या अर्थशास्त्रीय विचारांची आणि दूरदृष्टीची फलश्रुती होती. म्हणूनच १ एप्रिल हा दिवस केवळ आरबीआय दिवस नसून भारताच्या आर्थिक इतिहासातील एक महत्त्वाचा टप्पा आहे.

जयश्री कल्पना अशोक साळुंखे
अधिव्याख्याता संगणक अभियांत्रिकी,
शासकीय तंत्रनिकेतन, ठाणे
संपर्क:- ८५५१०६६९७५

हत्तीरोग निर्मूलनासाठी 'ट्रिपल ड्रग थेरपी' (आयडीए) मोहिमेला वेग- मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस

मुंबई,:महाराष्ट्रासह देशभरात हत्तीरोग (लिम्फॅटिक फिलेरियासिस) निर्मूलनासाठी 'ट्रिपल ड्रग थेरपी' (आयडीए) अर्थात आयव्हरमेक्टिन, डीईसी (डायइथिलकार्बामाझीन) आणि अल्बेंडाझोल या औषधांच्या संयुक्त उपचाराला गती देण्यात येत आहे. केंद्र शासनाने २०२७ पर्यंत भारतातून हत्तीरोगाचे संपूर्ण उच्चाटन करण्याचे उद्दिष्ट ठेवले आहे. या मोहिमेत राज्य शासनाने सक्रिय सहभाग घेतला असल्याचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी सांगितले.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी सांगितले की, विशेषतः दुर्लक्षित असलेल्या हत्तीरोगासारख्या आजारांवर प्रभावी उपाययोजना करण्यासाठी केंद्रीय आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने सुरुवात केली. देशात २०१७ मध्ये सर्वात प्रथम महाराष्ट्र राज्यात विशेषतः विदर्भातील जिल्ह्यांना या औषधोपचारासाठी सर्वोच्च प्राधान्य देण्याची केंद्र सरकारकडे विनंती केली होती. यामुळे महाराष्ट्रातील, विशेषतः विदर्भातील आदिवासी व ग्रामीण भागातील लोकांचे दुःख मोठ्या प्रमाणात कमी होण्यास मदत होत आहे. तसेच, देशातून हत्तीरोग निर्मूलन करण्याच्या प्रधानमंत्री यांच्या स्वप्नपूर्तीतही मोठा वाटा उचलून या उपक्रमात महाराष्ट्र शासन पूर्ण सहकार्य देत आहे.

राज्यात ५५ लाख नागरिकांना औषधोपचाराचा लाभ देण्याचे उदिष्ट

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस म्हणाले, केंद्रीय आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालयाच्या माध्यमातून देशातील

१२ राज्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर 'मास ड्रग ॲडमिनिस्ट्रेशन' (एमडीए) मोहीम राबवली जात असून, त्यामध्ये महाराष्ट्राचाही समावेश आहे. या मोहिमेत पात्र नागरिकांना दरवर्षी प्रतिबंधात्मक औषधे दिली जातात, ज्यामुळे रोगाचा प्रसार रोखण्यास मदत होते. राज्यामध्ये विशेष म्हणजे, काही निवडक जिल्ह्यांमध्ये पारंपरिक दोन औषधांऐवजी 'ट्रीपल ड्रग थेरपी' (आयडीए) वापरली जात आहे. ही उपचारपद्धती अधिक प्रभावी मानली जाते आणि कमी कालावधीत रोग नियंत्रणात आणण्यास मदत करते.

विदर्भ विभागात हत्तीरोगाचा मोठा प्रादुर्भाव असून, गडचिरोली, भंडारा, चंद्रपूर यासारख्या जिल्ह्यांमध्ये विशेष मोहिमा राबवण्यात येत आहेत. राज्यात सुमारे ५५ लाख नागरिकांना या औषधोपचाराचा लाभ देण्याचे उदिष्ट ठेवण्यात आले आहे.

नागपूर ग्रामीण भागात मोहिमेमुळे सूक्ष्मजंतूंचा प्रसार दर

एक टक्क्यापेक्षा कमी आणण्यात यश

महाराष्ट्रातील नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, वर्धा, गडचिरोली, अमरावती, अकोला, लातूर, धाराशिव, सोलापूर, जळगाव, सिंधुदुर्ग, नांदेड, ठाणे, पालघर, नंदुरबार, सोलापूर आणि यवतमाळ या १८ जिल्ह्यात या रोगाचा प्रादुर्भाव आहे. फेब्रुवारी २०२६ च्या ताज्या अहवालानुसार, महाराष्ट्रातील हत्तीरोगाच्या एकूण प्रकरणांपैकी सुमारे ७५ टक्के रुग्ण एकट्या नागपूर विभागात आहेत. सर्वाधिक प्रभावित पाच जिल्हे: भंडारा, चंद्रपूर, नागपूर, गडचिरोली आणि गोंदिया.

ट्रीपल ड्रग पॉलिसी (आयडीए) यशाचा दर: नागपूर ग्रामीण भागात या मोहिमेमुळे सूक्ष्मजंतूंचा प्रसार दर (एमएफ रेट) २०१४ मधील ४.९१ टक्क्यावरून २०२४ पर्यंत एक टक्क्यापेक्षा कमी आणण्यात यश आले आहे.

तज्ज्ञांच्या मते, 'आयडीए' उपचारामुळे मायक्रोफिलेरिया (परजीवी) कमी करण्यास अधिक परिणामकारक मदत होते, त्यामुळे रोगाचा प्रसार लवकर थांबवता येतो. राज्य शासनाकडून नागरिकांना आवाहन करण्यात येत आहे की, अफवांवर विश्वास न ठेवता आरोग्य कर्मचाऱ्यांच्या देखरेखीखाली ही औषधे घ्यावीत. समाजाच्या सक्रिय सहभागाशिवाय हत्तीरोग निर्मूलन शक्य नसल्याचेही तज्ञांनी स्पष्ट केले आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराज महाराजस्व अभियांतर्गत होणार लातूर शहरातील कबाल्याचे वाटप

लातूर/प्रतिनिधी : महसुलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांच्या संकल्पनेतून राज्यभरात छत्रपती शिवाजी महाराज महाराजस्व समाधान शिबिर पार पडत आहे. या अभियांतर्गत लातूर शहरातील प्रभाग क्र. १६सह विविध प्रभागातील नागरिकांचे कबाले वाटप करण्यात यावे, अशी मागणी नगरसेविका राजश्री धोत्रे बाहेती यांनी तहसीलदार यांच्याकडे केली होती. या मागणीस सकारात्मक प्रतिसाद देत ८ मे रोजी शहरांतर्गत घेतल्या जाणाजया समाधान शिबिरात या कबाल्यांचे वाटप करण्यात येईल, असे पत्र तहसीलदार सौदागर तांदळे यांनी राजश्री धोत्रे-बाहेती यांना दिले आहे.

लातूर शहरातील विविध प्रभागातील नागरिक गेल्या अनेक वर्षापासून आपल्याला कबाले मिळावे, अशी मागणी करीत आहेत. याबाबतीत महसुलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनाही निवेदन देण्यात आले आहे. सदर मागणी लक्षात घेवून नगरसेविका राजश्री धोत्रे-बाहेती यांनी प्रभाग १६ सह लातूर शहरातील विविध नागरिकांचे कबाले छत्रपती शिवाजी महाराज महाराजस्व अभियांतर्गत वाटप करण्यात यावेत, अशी मागणी तहसीलदार तांदळे यांच्याकडे पत्राद्वारे केली होती. त्याचसोबत नागरिकांचे महसुल विभागासंबंधी असणाजया विविध अडचणी व रेंगाळलेली कामेही मार्गी लावावी असेही या पत्राच्या माध्यमातून मागणी करण्यात आली होती. नगरसेविका राजश्री धोत्रे-बाहेती यांच्या मागणीला सकारात्म प्रतिसाद देत तहसीलदार सौदागर तांदळे यांनी लातूर शहर महापालिका हद्दीत दि. ८ मे रोजी सदर अभियान आयोजित करण्यात आले असल्याचे सांगून या अभियानात नागरिकांना कबाले वाटपांसह विविध योजनांचा लाभ देण्यात येईल, असे पत्र दिलेले आहे.

अनाधिकृत बांधकामास दंड आकारून नियमित करण्याची मागणी

लातूर शहरात विविध ठिकाणी मनपा प्रशासनाने दिलेल्या बांधकाम परवान्यानुसार बांधकाम होत नसल्याचे निदर्शनास येत आहे. या अनाधिकृत बांधकामांना मनपा प्रशासनाने दंड आकारून सदर बांधकामे नियमित करून घ्यावे, अशी मागणी नगरसेविका राजश्री धोत्रे -बाहेती यांनी मनपा आयुक्तांकडे केलेली आहे. सदर दंड आकारल्यास मनपाचे उत्पन्न वाढून अनधिकृत बांधकामांना आळा बसेल, असेही या पत्रात नमूद केले आहे. त्याचबरोबर मनपा प्रशासनाकडून बंद असलेली गुंठेवारीची प्रक्रियाही तात्काळ सुरु करावी, अशी मागणी केली आहे.

लातूर जिल्हा परिषदेच्या वतीने ५ एप्रिल रोजी किनगाव येथे मोफत मेंदूविकार तपासणी व औषधी वाटप शिबिराचे आयोजन

लातूर,: जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी राहूल कुमार मीना यांच्या संकल्पनेतून मेंदूविकार असणाऱ्या बालकांसाठी मोफत तपासणी व औषधी वाटप करण्याची विशेष योजना जिल्हा परिषदेच्या ५ टक्के दिव्यांग राखीव निधीतून सन २०२५-२०२६ या वर्षात हाती घेण्यात आली आहे. या योजनेतंर्गत आरोग्य विभाग, दिव्यांग सक्षमीकरण विभाग, जिल्हा परिषद लातूर व जिल्हा दिव्यांग पुनर्वसन केंद्र लातूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने जिल्ह्यातील दिव्यांगजनांच्या मेंदूविकार आजारावर उपचार करण्यासाठी किनगाव प्राथमिक आरोग्य केंद्र येथे रविवार, ५ एप्रिल २०२६ रोजी एका विशेष शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे.

या शिबिरामध्ये तज्ज्ञ मेंदूविकार तज्ज्ञांमार्फत लाभार्थ्यांची मोफत तपासणी व उपचार करून आवश्यक औषधांचे मोफत वाटप करण्यात येणार आहे. तरी अहमदपूर, उदगीर व चाकूर परिसरातील मेंदूविकार असणाऱ्या लाभार्थ्यांनी या शिबिराचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा, असे आवाहन जिल्हा परिषदेचे जिल्हा दिव्यांग सक्षमीकरण अधिकारी संतोषकुमार नाईकवाडी यांनी केले आहे.

एकेकाळी १२ नगरसेवक निवडुन आणणारा रिपब्लिकन पक्ष मुंबईत कुठे आहे ? – केंद्रीय राज्यमंत्री रामदास आठवले यांनी सुनावले कार्यकर्त्यांना खडे बोल.

मुंबई – रिपब्लिकन पक्षाची देशभर घोडदौड सुरु आहे.नागालँन्ड सारख्या राज्यात रिपब्लिकन पक्षाचे २ आमदार निवडुन आले आहे.मणिपुरमध्ये पक्षाला १७ टक्के मतदान मिळुन पक्ष मान्यता प्राप्त झाला आहे.मुंबईत मात्र रिपाइंच्या उमेदवारांना मतदान मिळत नाही.अनेक वॉर्डात आपला पाठिंबा नसला तरी मित्र पक्षाचे उमेदवार निवडुन येतात. एकेकाळी मुंबईत रिपब्लिकन पक्षाचे १२ नगरसेवक निवडुन आले होते मुंबईचे महापौर पद ही रिपब्लिकन पक्षाला मिळाले होते.आता मुंबईतल्या कार्यकर्त्यांनी रिपब्लिकन पक्ष कुठे आणून ठेवलाय याचे आत्मपरिक्षण करावे,अशा शब्दांत रिपब्लिकन पक्षाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष केंद्रीय सामाजिक न्याय राज्यमंत्री ना.रामदास आठवले यांनी मुंबईतील पदाधिकारी कार्यकर्त्यांना खडे बोल सुनावले.ज्येष्ठ कार्यकर्त्यांनी चार पावले मागे येवुन तरुण पिढीला संधी दिली पाहिजे. दलित पँथरसारखी तरुणांची फौज उभी केली पाहिजे.युती झाली नाही तरी स्वबळावर उमेदवार निवडुन आणता आले पाहिजे.केवळ बौध्दांच्या मतांवर उमेदवार निवडुन येणार नाहीत.सर्व समजाला सोबत घेवुन मुंबईत रिपब्लिकन पक्षाची मजबुत पुर्नबांधणी करा.असे आवाहन ना.रामदास आठवले यांनी रिपब्लिकन कार्यकर्त्यांना केले.

चेंबुर येथील फाईन आर्ट सभागृहात रिपब्लिकन पक्षाच्या दक्षिण मध्य मुंबई जिल्हयाच्या वतीनं जिल्हाध्यक्ष संजय डोळसे यांच्या पुढाकारातुन केंद्रीय राज्यमंत्री रामदास आठवले यांचा भव्य सत्कार सोहळा आयोजित करण्यात आला होता. त्यावेळी सत्काराला उत्तर देतांना ना.रामदास आठवले बोलत होते.यावेळी पुज्य बौध्द धम्म गुरु डॉ.राहुलबोधी महाथेरो यांचा अमृत महोत्सवी वाढदिवसानिमीत्त केंद्रीय राज्यमंत्री रामदास आठवले यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

मी राज्यात कॅबिनेट मंत्री होतो,त्यानंतर मी तीनवेळा लोकसभेत निवडुन आलो.आता राज्यसभेत तीनवेळा निवडुन आलो आहे.प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदींच्या मंत्रिमंडळात मी तीनवेळा राज्यमंत्री झालो आहे.मी कुणाला मागायला गेलो नाही,राजकारणात मागुन मिळत नाही.माझ्या पाठिशी गोरगरीब जनता,झोपडीवासी,दलित,बहुजन,अ ादिवासी सर्व महाराष्ट्राने मला ताकद दिली म्हणुन मी दिल्लीचे तख्त गाठु शकलो. राज्यात एकही असे गांव नसेल जिथे माझा संपर्क झालेला नाही.संपूर्ण देशात मी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा रिपब्लिकन पक्ष पोहचवला आहे. मला एकटयाला सत्ता नको,माझ्या सहका-यानाही सत्तेत सहभाग दिला पाहिजे मात्र माझ्या सहका-यांना सत्तेत सहभाग मिळत नाही.आपण तळागाळातील जनतेशी संपर्क ठेवून त्यांचे प्रश्न सोडवले पाहिजे. सतत लोकांचा पाठिंबा आपल्याला मिळत राहिला पाहिजे. तसे होत नाही त्यामुळे कदाचित राज्यात माझ्या सहका-यांना सत्तेत सहभाग मिळत नसेल. मुंबईत आणि राज्यात पक्षाची प्रचंड ताकद आहे.ती जागृत केली पाहिजे असे आवाहन ना.रामदास आठवले यांनी केले.मी कधीच मित्रपक्षाच्या चिन्हांवर निवडणुक लढलो नाही. आपल्या पक्षांवर आपण प्रेम केले पाहिजे. गन्ना किसान हे आपल्या पक्षाला निवडणुक चिन्ह मिळाले आहे. आपल्या पक्षाच्या चिन्हांवर निवडणुक जिंकता आली पाहिजे. त्यासाठी नियोजन करुन पक्षबांधणी करा असे आवाहन ना.रामदास आठवले यांनी केले.

माझ्या भिमामुळे माझ्या कामाला येत आहे आकार,

म्हणून चेंबुरमध्ये होत आहे माझा सत्कार

माझ्या आयुष्यात मी कधी मानली नाही हार

कारण मी दुश्मनांवर करीत आलो वार

सर्वांसाठी माझे उघडे असते दार

कारण देशभरात जागी केली दलित नार

अशी कविता ना.रामदास आठवले यांनी सादर केली.यावेळी या सत्कार सोहळयाचे संयोजक जिल्हाध्यक्ष संजय डोळसे, रिपाइंचे राष्ट्रीय सरचिटणीस अविनाश महातेकर, राज्य सरचिटणीस गौतम सोनवणे, मुंबई अध्यक्ष सिध्दार्थ कासारे,सुरेश बारसिंग, फुलाबाई सोनवणे, ॲड. आशाताई लांडगे, शिलाताई अनिल गांगुर्डे, उषाताई रामलू, अभयाताई सोनवणे,भाजपचे जिल्हाध्यक्ष धिरज उबाळे, शिवसेना नगरसेविका समृध्दी काते, भाजप नगरसेविका आशा मराठे, रिपाइंचे मुंबई कार्याध्यक्ष बाळासाहेब गरुड, रिपाइंचे मुंबई सरचिटणीस विवेक पवार,अल्पसंख्यांक आघाडी मुंबई अध्यक्ष सोहेल शेख,अजित रणदिवे,रमेश गायकवाड,बाळासाहेब बनसोडे,रवि गायकवाड,सुभाष साळवे,अनिस पठाण आदि अनेक मान्यंवर यावेळी उपस्थित होते.यावेळी फाईन आर्ट सभागृह गर्दीने फुलुन गेले होते.

मराठी भाषेसाठी राजू बाविस्कर यांना. साहित्य अकादमीचा पुरस्कार प्रदान

नवी दिल्ली : साहित्य अकादमीतर्फे २०२५ या वर्षासाठी जाहीर करण्यात आलेल्या साहित्य पुरस्कारांचे आज येथे वितरण करण्यात आले. मराठी भाषेसाठी जळगाव येथील प्रसिद्ध चित्रकार व लेखक राजू बाविस्कर यांना हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. मानचिन्ह, शाल आणि एक लाख रुपये रोख असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे.

देशातील मान्यताप्राप्त २४ भाषांमधील उत्कृष्ट साहित्यकृतींना यंदाचे साहित्य अकादमी पुरस्कार जाहीर झाले होते. त्यात मराठी भाषेसाठी जळगाव येथील प्रसिद्ध चित्रकार व लेखक राजू बाविस्कर यांच्या 'काळ्यानिळ्या रेषा' या आत्मकथेसाठी लेखक राजू बाविस्कर यांना हा सन्मान जाहीर झाला होता. नवी दिल्लीतील कमानी ऑडिटोरियममध्ये झालेल्या या विशेष समारंभात साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष माधव कौशिक यांच्या हस्ते श्री. बाविस्कर यांना सन्मानित करण्यात आले. यावेळी प्रसिद्ध हिंदी साहित्यिक आणि साहित्य अकादमीचे माजी अध्यक्ष विश्वनाथप्रसाद तिवारी, अकादमीच्या उपाध्यक्षा श्रीमती कुमुद शर्मा, संस्कृती मंत्रालयाचे संचालक अनीश राजन, अकादमीच्या सचिव श्रीमती पल्लवी होळकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

साहित्यिकांना पुरस्कार देऊन सन्मानित करणे हे समाजाचे दायित्व असल्याचे सांगून श्री. विश्वनाथ प्रसाद तिवारी म्हणाले, की समाजातील या सृजनशील सकारात्मकतेचा गौरव झाला नाही तर समाज मूल्यहीन होऊन नष्ट होईल . त्यामुळे या सृजनाचा गौरव करणे ही अमूर्त स्वरूपातील समाजाचे प्रतिनिधी असलेल्या साहित्य अकादमीसारख्या संस्थांची जबाबदारी आहे. त्यासोबतच तो समाजाचा धर्म म्हणजेच कर्तव्यही आहे. साहित्यिकांच्या साहित्यातून समाजाला प्रेरक मुल्ये मिळत असतात. लेखक हा सदैव जागरूक असतो. त्याचे जीवन वैशिष्ट्यपूर्ण असते कारण तो एकाच जगण्यामरण्यात अनेक जगणे-मरणे अनुभवत असतो. असे सांगून त्यांनी पारतंत्र्याच्या कालखंडात प्रख्यात साहित्यिक भारतेंदू हरिश्चंद्र यांच्या साहित्याने एक युग निर्माण केले. त्यातून पुढे आलेल्या स्वदेशी आणि स्वभाषा या दोन्ही मूल्यांची पुढे चळवळ झाली, याचा दाखला दिला.

अकादमीचे अध्यक्ष माधव कौशिक यांनी पुरस्कारांमागची भूमिका विषद केली . सचिव श्रीमती होळकर यांनी प्रास्ताविक केले तर श्रीमती कुमुद शर्मा यांनी आभार मानले.

यंदाच्या पुरस्कारांमध्ये काव्यसंग्रह, कादंबरी, कथासंग्रह, निबंध, समीक्षा, आत्मकथा अशा विविध साहित्य प्रकारांतील विविध पुस्तकांची निवड करण्यात आली आहे. देशातील विविध भाषांमधील साहित्यिक परंपरेचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या या साहित्यकृतींना तज्ज्ञांच्या समितीद्वारे निवडण्यात आले आहे.

इतर भाषेतील साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेते याप्रमाणे – (भाषा व लेखक)

आसामी- देवब्रत दास

बांगला -प्रसून बंद्योपाध्याय

बोडो – सहायसुली ब्रह्म

डोगरी – खजूर सिंह ठाकुर

इंग्रजी – नवतेज सरना

गुजराती – योगेश वैद्य

हिंदी -ममता कालिया

कन्नड – अमरेश नुगडोगी

कश्मीरी – अली शैदा

कोकणी – एच एम. पेरनाळ

मैथिली – महेन्द्र झा

मलयाळम् – एन. प्रभाकरन

मणिपुरी – हाउबम नलिनी देवी

नेपाली -प्रकाश भट्टराई

ओडिया – गिरिजाकुमार बलियारसिंह

पंजाबी – हरजिंदर पाल 'जिंदर'

राजस्थानी – जितेंद्र कुमार सोनी

संस्कृत – महामहोपाध्याय साधु भद्रेशदास

संताली – सुमित्रा सोरेन (मरणोत्तर)

सिंधी – भगवान अटलानी

तमिळ – एस. तमिळसेलवन

तेलुगु – नंदिनी सिद्धरेड्डी

उर्दू – प्रितपाल सिंह बेताब

केंद्रे दाम्पत्याचा 'एज्युकॉन पुरस्कारा'ने सन्मान

लातूर : मराठवाडा विभागात शैक्षणिक क्षेत्रात उल्लेखनीय योगदान दिल्याबद्दल 'नवभारत'च्यावतीने आयोजित शैक्षणिक सन्मान सोहळ्यात राजमाता जिजामाता शैक्षणिक संकुलाचे सचिव प्राचार्य डी. एन. केंद्रे व अध्यक्षा के. ए. जायेभाये यांना मंगळवारी 'एज्युकॉन पुरस्कार' देऊन सन्मानित करण्यात आले.

छत्रपती संभाजीनगर येथील हॉटेल ट्रीट इम्पोरियल या ठिकाणी राज्याचे कॅबिनेट मंत्री अतुल सावे व शिक्षक आमदार विक्रम काळे यांच्या हस्ते केंद्रे दाम्पत्याला सन्मानपत्र व ट्रॉफी देऊन सन्मानित करण्यात आले. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून 'नवभारत' वृत्त समुहाचे अध्यक्ष ए. श्रीनिवास, जनरल मॅनेजर कल्याण पांडे, लातूर आवृत्ती प्रमुख जयप्रकाश दगडे, महात्मा बसवेश्वर शिक्षण संस्थेचे सचिव माधवराव पाटील टाकळीकर, कार्यकारी संचालक प्रदीपकुमार दिंडीगावे, दयानंद शिक्षण संस्थेचे विशाल लाहोटी, अजिंक्य सोनवणे, प्रणव शहा, ॲड. जांबुवंतराव सोनकवडे, ॲड. कंचनमाला संगवे यांची उपस्थिती होती.

या पुरस्काराबद्दल स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाचे डीन डॉ. चंद्रकांत बावीसकर, वसंतराव पाटील, राजमाता जिजामाता कनिष्ठ महाविद्यालयाचे प्राचार्य संगमेश्वर केंद्रे, प्राचार्य जी. आर. मुंडे, समन्वयक राजेंद्र जायेभाये, शैक्षणिक समन्वयक राजीव मुंढे, डॉ. गणेश नागरगोजे, संस्थेच्या संचालक कविता केंद्रे, स्वाती केंद्रे, अश्विनी केंद्रे, वैशाली केंद्रे, करिश्मा केंद्रे यांच्यासह विविध क्षेत्रातील मान्यवरांकडून स्वागत करण्यात येत आहे.

ठाणे जिल्ह्यात पॅलिएटिव्ह केअर अंतर्गत १ हजार ३३२ रुग्णांना सेवा

ठाणे(जिमाका) :- राज्य शासनाच्या पॅलिएटिव्ह केअर (उपशामक काळजी) कार्यक्रमांतर्गत ठाणे जिल्ह्यात प्रभावी अंमलबजावणी होत असून गंभीर व दीर्घकालीन आजारांनी ग्रस्त रुग्णांना त्यांच्या घरपोच आरोग्य सेवा पुरविण्यात येत आहे. या कार्यक्रमामुळे रुग्णांना वेदनामुक्त व सन्मानाने जीवन जगण्यासाठी मोठा आधार मिळत आहे.

जिल्ह्यातील उपलब्ध आकडेवारीनुसार, एकूण १ हजार ३३२ रुग्ण पॅलिएटिव्ह केअर अंतर्गत समाविष्ट असून आरोग्य पथकांकडून १ हजार ३१८ घरभेटी देण्यात आल्या आहेत. रुग्णांच्या स्थितीनुसार नियमित तपासणी व समुपदेशन करण्यात येत आहे.

तसेच ३४७ रुग्णांना मध्यम ते तीव्र वेदना असल्याचे निदर्शनास आले असून त्यावर आवश्यक उपचार करण्यात येत आहेत. कर्करोगग्रस्त १२७ रुग्णांना विशेष सेवा देण्यात आली असून इतर आजार असलेल्या ४९७ रुग्णांनाही या योजनेचा लाभ मिळाला आहे.

तालुकानिहाय पाहता, अंबरनाथ (५४२), भिवंडी (२८६), मुरबाड (१९६), शाहापूर (२०६) व कल्याण (१०२) या तालुक्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात सेवा पुरविण्यात आल्या आहेत. विशेषतः घरभेटींच्या माध्यमातून रुग्णांपर्यंत पोहोचून उपचार देण्यावर भर देण्यात आला आहे. तसेच ग्रामीण रुग्णालय, उपजिल्हा रुग्णालय व जिल्हा रुग्णालय येथे पॅलिएटिव्ह केअर रुग्णांकरिता खाटांची व्यवस्था तसेच बाह्यरुग्ण विभागात तज्ज्ञ डॉक्टरांकडून तपासणी व उपचार करण्यात येत आहे.

या कार्यक्रमांतर्गत समुदाय आरोग्य अधिकारी (उकज), आरोग्य सेवक, आरोग्य सेविका व आशा सेविका यांच्या माध्यमातून रुग्णांची नियमित तपासणी, औषधोपचार, समुपदेशन व कुटुंबियांना मार्गदर्शन करण्यात येत आहे.

ठाणे जिल्ह्यात हा उपक्रम जिल्हाधिकारी डॉ.श्रीकृष्ण पांचाळ व मुख्य कार्यकारी अधिकारी रणजित यादव यांच्या मार्गदर्शनाखाली राबविण्यात येत असून, जिल्हा शल्यचिकित्सक डॉ. कैलास पवार व जिल्हा आरोग्य अधिकारी डॉ.गंगाधर परगे यांच्या पुढाकारातून प्रभावी अंमलबजावणी सुरू आहे.

या उपक्रमामुळे ग्रामीण भागातील रुग्णांना त्यांच्या घरच्या घरीच आवश्यक उपचार, मानसिक आधार व समुपदेशन मिळत असून आरोग्य व्यवस्थेचा मानवी चेहरा अधिक बळकट होत आहे, अशी माहिती जिल्हा आरोग्य अधिकारी डॉ.गंगाधर परगे यांनी दिली आहे.

'पृथ्वी' नावाच्या किन्नर महिलेने भारतीय पोलीस सेवेत (खझड) अधिकारी म्हणून स्थान मिळविले.

नधी – शिक्षण हे वाघिणीचे दूध आहे जो पिईल तो गुरगुरल्या शिवाय राहणार नाही. शिक्षण हे विशिष्ट समाजाची मक्तेदारी होती ती सध्या मोडून काढल्या जात आहे.ज्या समाजात महिलांना शिक्षण घेण्याचा हक्क नव्हता तो भारतीय संविधानाने मिळवून दिला.म्हणूनच आज पुरुषा बरोबर महिला आणि तृतीय पंथी सुद्धा शिक्षण घेऊन उच्च पदावर विराजमान होत आहेत.भारतीय समाजासाठी गौरवशाली बातमी 'पृथ्वी' नावाच्या किन्नर महिलेने भारतीय पोलीस सेवेत (खझड) अधिकारी म्हणून स्थान मिळवले असल्याची बाब अत्यंत उल्लेखनीय व प्रेरणादायी मानली गेली पाहिजेत होती. समाजातील अनेक अडथळे,पूर्वग्रह व भेदभाव यांना सामोरे जात,कठोर परिश्रम, चिकाटी व आत्मविश्वासाच्या जोरावर अशा उच्च पदावर पोहोचणे, ही तिच्या जिद्दीची व कर्तृत्वाची साक्ष आहे. कायद्याच्या दृष्टीने पाहता,भारतीय राज्यघटनेनुसार प्रत्येक नागरिकास समानतेचा हक्क,शिक्षणाचा हक्क व रोजगाराच्या संधींचा समान अधिकार प्रदान करण्यात आलेला आहे. लिंग ओळखीच्या आधारावर भेदभाव करणे हे कायद्याने निषिद्ध असून, तृतीयपंथीय व्यक्तींनाही सर्व क्षेत्रांत समान संधी मिळणे आवश्यक आहे. त्यामुळे, 'पृथ्वी' हिची खझड पदावर नियुक्ती ही समानता व समावेशकतेच्या तत्त्वांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी दर्शवणारी घटना आहे.भारतीय संविधान मानणाऱ्या प्रचार प्रसार माध्यमांनी खूप प्रसिद्धी दिली पाहिजे होती. पण तिला मनुवादी मानसिकता असणाऱ्या पत्रकार संपादकांनी दुर्लक्षत केले आहे.म्हणून आपण तिला प्रसिद्धी दिली पाहिजे. तसेच,ही उपलब्धी केवळ वैयक्तिक यशापुरती मर्यादित नसून,संपूर्ण किन्नर समाजासाठी प्रेरणादायी ठरते.तिच्या या यशामुळे समाजातील इतर तृतीयपंथीय व्यक्तींना शिक्षण,स्पर्धा परीक्षा व शासकीय सेवांकडे वळण्याची प्रेरणा मिळेल, ज्यामुळे त्यांचे सामाजिक व आर्थिक सशक्तीकरण होण्यास मदत होईल.ही घटना दर्शवते की, प्रतिकूल परिस्थिती असूनही योग्य संधी,शिक्षण व परिश्रम यांच्या माध्यमातून कोणतीही व्यक्ती उच्च शिखर गाठू शकते.समाजाने अशा यशस्वी व्यक्तींना प्रोत्साहन देऊन समतेच्या तत्त्वांना अधिक बळकटी देणे आवश्यक आहे.त्यामुळे,'पृथ्वी' हिच्या या उल्लेखनीय यशाबद्दल तिचे मनः पूर्वक अभिनंदन करण्यात येत असून, तिच्या पुढील कार्यासाठी शुभेच्छा व्यक्त करण्यात येतात

Owned , published , Editor Ashok Namdevrao Hanwate, Printed by,Narasinha Pandurang Ghone at Magic Publication Shop No. 10 Municipal Shopping Complex Gandhi Chowk Latur Tq and Dist LATUR 413512 , Published Office R-01, Plot No. 92 Near Sector 14 Kukshet Village, Nerul, Navi Mumbai Taluka Belapur District Thane 400706 MAHA.Editor Ashok Namdevrao Hanwate RNI NO-MHMAR/26/A0311